

Cuprins¹⁾

CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ (LEGEA NR. 134/2010)	5
INDEX	277
OMJ nr. 359/C/2013 pentru aprobarea formularelor utilizate în procedura cu privire la cererile de valoare redusă prevăzută de art. 1.025-1.032 [art. 1.026-1.033, după rep. 2015] din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă	293

¹⁾ Actele normative cuprinse în prezenta lucrare au fost actualizate la data de 22 februarie 2018.

CARTEA I

Dispoziții generale

Titlul I

Acțiunea civilă

Art. 29. Noțiune. Acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.

Art. 30. Cereri în justiție. (1) Oricine are o pretenție împotriva unei alte persoane ori urmărește soluționarea în justiție a unei situații juridice are dreptul să facă o cerere înaintea instanței competente.

(2) Cererile în justiție sunt principale, accesorii, adiționale și incidentale.

(3) Cererea principală este cererea introductivă de instanță. Ea poate cuprinde atât capete de cerere principale, cât și capete de cerere accesorii.

(4) Cererile accesorii sunt acele cereri a căror soluționare depinde de soluția dată unui capăt de cerere principal.

(5) Constituie cerere adițională acea cerere prin care o parte modifică pretențiile sale anterioare.

(6) Cererile incidentale sunt cele formulate în cadrul unui proces aflat în curs de desfășurare.

Art. 31. Apărări. Apărărilor formulate în justiție pot fi de fond sau procedurale.

Art. 32. Condiții de exercitare a acțiunii civile. (1) Orice cerere poate fi formulată și susținută numai dacă autorul acesteia:

- a) are capacitate procesuală, în condițiile legii;
- b) are calitate procesuală;
- c) formulează o pretenție;
- d) justifică un interes.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică, în mod corespunzător, și în cazul apărărilor.

• **RIL. Dec. ICCJ (Complet RIL) nr. 2/2016** (M. Of. nr. 263 din 7 aprilie 2016): „În interpr. și aplic. disp. art. 279 alin. (2) L. nr. 53/2003 – CM, rep., cu modif. și compl. ult., pt. acțiunile priv. reconstituirea vechimii în muncă, anterioare intrării în vigoare a CPC actual/același text de lege cu ref. la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 CPC, pt. acțiunile în reconstituirea vechimii în muncă, introduse de la momentul intrării în vigoare a actualului CPC și în continuare; art. 111 CPC 1865 pt. acțiunile priv. constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și II de muncă introduse sub imperiul acestei reglementări/art. 35 cu ref. la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 CPC, pt. același tip de acțiuni, formulate după intrarea în vigoare a codului actual, în toate ipotezele, atunci când angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic (lichidat, radiat), justifică legitimare procesuală pasivă casele teritoriale de pensii, în situația în care nu există documente primare. (...) În interpr. și aplic. disp. art. 41 alin. (1) CPC 1865/art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 alin. (1) CPC, respectiv a art. 136 L. nr. 85/2006 priv. procedura insolvenței, cu modif. și compl. ult./art. 180 L. nr. 85/2014 priv. procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, angajatorul desființat în urma procedurilor de insolvență, finalizate cu radierea din registrele specifice, nu poate sta în judecată, neavând capacitate procesuală de folosință, iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală pasivă”.

Art. 33. Interesul de a acționa. Interesul trebuie să fie determinat, legitim, personal, născut și actual. Cu toate acestea, chiar dacă interesul nu este născut și actual, se poate formula o cerere cu scopul de a preveni încălcarea unui drept subiectiv amenințat sau pentru a preîntâmpina producerea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara.

Art. 34. Realizarea drepturilor afectate de un termen. (1) Cererea pentru predarea unui bun la împlinirea termenului contractual poate fi făcută chiar înainte de împlinirea acestui termen.

(2) Se poate, de asemenea, cere, înainte de termen, executarea la termen a obligației de întreținere sau a altei prestații periodice.

(3) Pot fi încuviințate, înainte de împlinirea termenului, și alte cereri pentru executarea la termen a unor obligații, ori de câte ori se va constata că acestea pot preîntâmpina o pagubă însemnată pe care reclamantul ar încerca-o dacă ar aștepta împlinirea termenului.

Art. 35. Constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege.

• **RIL.** A se vedea *Dec. ICCJ nr. 2/2016* (sub art. 32 NCPC).

• **HP. Dec. ICCJ (Complet DCD) nr. 13/2016** (M. Of. nr. 862 din 28 octombrie 2016): „În interpret. și aplic. disp. art. 35 NCPC, art. 111 CPC 1865, art. 2.502 NCC, respectiv art. 268 alin. (2) CM, rep., acțiunile în constatarea dreptului la încadrarea în grupe de muncă cf. disp. OJMMOS, MS și CNPMJ nr. 50/1990 intră în categoria acțiunilor în constatare de drept comun și sunt imprescriptibile”.

Dec. ICCJ (Complet DCD) nr. 37/2016 (M. Of. nr. 114 din 10 februarie 2017): „În interpret. și aplic. disp. art. 16 alin. (1) și art. 57 alin. (5) și (6) CM, combinat cu art. 211 lit. b) L. nr. 62/2011, art. 35 NCPC și art. 6 CEDO, în ipoteza neîndeplinirii de către părți a obligației de încheiere a contractului individual de muncă în formă scrisă, persoana fizică care a prestat muncă pentru și sub autoritatea celeilalte părți are deschisă calea acțiunii în constatarea raportului de muncă și a efectelor acestuia și în situația în care respectivul raport de muncă a încetat anterior sesizării instanței”.

Art. 36. Calitatea procesuală. Calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Existența sau inexistența drepturilor și a obligațiilor afirmate constituie o chestiune de fond.

• **RIL.** A se vedea *Dec. ICCJ nr. 2/2016* (sub art. 32 NCPC).

Art. 37. Legitimarea procesuală a altor persoane. În cazurile și condițiile prevăzute exclusiv prin lege, se pot introduce cereri sau se pot formula apărări și de persoane, organizații, instituții sau autorități, care, fără a justifica un interes personal, acționează pentru apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale unor persoane aflate în situații speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general.

Art. 38. Transmiterea calității procesuale. Calitatea de parte se poate transmite legal sau convențional, ca urmare a transmisiunii, în condițiile legii, a drepturilor ori situațiilor juridice deduse judecății.

Art. 39. Situația procesuală a înstrăinătorului și a succesorilor săi. (1) Dacă în cursul procesului dreptul litigios este transmis prin acte între vii cu titlu particular, judecata va continua între părțile inițiale. Dacă însă transferul este făcut, în condițiile legii, prin acte cu titlu particular pentru cauză de moarte, judecata va continua cu succesorul universal ori cu titlu universal al autorului, după caz.

(2) În toate cazurile, succesorul cu titlu particular este obligat să intervină în cauză, dacă are cunoștință de existența procesului, sau poate să fie introdus în cauză, la cerere ori din oficiu. În acest caz, instanța va decide, după împrejurări și ținând seama de poziția celorlalte părți, dacă înstrăinătorul sau succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia va rămâne sau, după caz, va fi scos din proces. Dacă înstrăinătorul sau, după caz, succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia este scos din proces, judecata va continua numai cu succesorul cu titlu particular care va lua procedura în starea în care se află la momentul la care acesta a intervenit sau a fost introdus în cauză.

(3) Hotărârea pronunțată contra înstrăinătorului sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce de drept efecte și contra succesorului cu titlu particular și va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepția cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular.

Art. 40. Sancțiunea încălcării condițiilor de exercitare a acțiunii civile. (1) Cererile făcute de o persoană care nu are capacitate procesuală sunt nule sau, după caz, anulabile. De asemenea, în cazul lipsei calității procesuale sau a interesului, instanța va respinge cererea ori apărarea formulată ca fiind făcută de o persoană sau împotriva unei persoane fără calitate ori ca lipsită de interes, după caz.

(2) Încălcarea dispozițiilor prezentului titlu poate, de asemenea, atrage aplicarea și a altor sancțiuni prevăzute de lege, iar cel care a suferit un prejudiciu are dreptul de a fi despăgubit, potrivit dreptului comun.

Titlul II Participanții la procesul civil

Capitolul I Judecătorul. Incompatibilitatea

Art. 41. Cazuri de incompatibilitate absolută. (1) Judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare.

(2) De asemenea, nu poate lua parte la judecată cel care a fost martor, expert, arbitru, procuror, avocat, asistent judiciar, magistrat-asistent sau mediator în aceeași cauză.

Art. 42. Alte cazuri de incompatibilitate. (1) Judecătorul este, de asemenea, incompatibil de a judeca în următoarele situații:

1. când și-a exprimat anterior părerea cu privire la soluție în cauza pe care a fost desemnat să o judece. Punerea în discuția părților, din oficiu, a unor chestiuni de fapt sau de drept, potrivit art. 14 alin. (4) și (5), nu îl face pe judecător incompatibil;

2. când există împrejurări care fac justificată temerea că el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor sau afinii lor, după caz, au un interes în legătură cu pricina care se judecă;

3. când este soț, rudă sau afin până la gradul al patrulea inclusiv cu avocatul ori reprezentantul unei părți sau dacă este căsătorit cu fratele ori cu sora soțului uneia dintre aceste persoane;

4. când soțul sau fostul său soț este rudă ori afin până la gradul al patrulea inclusiv cu vreuna dintre părți;

5. dacă el, soțul sau rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv ori afinii lor, după caz, sunt părți într-un proces care se judecă la instanța la care una dintre părți este judecător;

6. dacă între el, soțul său ori rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, și una dintre părți a existat un proces penal cu cel mult 5 ani înainte de a fi desemnat să judece pricina. În cazul plângerilor penale formulate de părți în cursul procesului, judecătorul devine incompatibil numai în situația punerii în mișcare a acțiunii penale împotriva sa;

7. dacă este tutore sau curator al uneia dintre părți;

8. dacă el, soțul său, ascendenții ori descendenții lor au primit daruri sau promisiuni de daruri ori alte avantaje de la una dintre părți;

9. dacă el, soțul său ori una dintre rudele lor până la gradul al patrulea inclusiv sau afinii lor, după caz, se află în relații de dușmănie cu una dintre părți, soțul ori rudele acestuia până la gradul al patrulea inclusiv;

10. dacă, atunci când este investit cu soluționarea unei căi de atac, soțul sau o rudă a sa până la gradul al patrulea inclusiv a participat, ca judecător sau procuror, la judecarea aceleiași pricini înaintea altei instanțe;

11. dacă este soț sau rudă până la gradul al patrulea inclusiv sau afin, după caz, cu un alt membru al completului de judecată;

12. dacă soțul, o rudă ori un afin al său până la gradul al patrulea inclusiv a reprezentat sau a asistat partea în aceeași pricină înaintea altei instanțe;

13. atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea sa.

(2) Dispozițiile alin. (1) privitoare la soț se aplică și în cazul concubinilor.

● **DISPOZIȚII CONEXE. L. nr. 161/2003** priv. unele măsuri pt. asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prev. și sancț. corupției (M. Of. nr. 279 din 21 aprilie 2003; cu modif. ult.): „**Art. 101.** Funcția de judecător și procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. **Art. 102.** Magistrărilor le este interzis: a) să desfășoare activități de arbitraj în litigii civile, comerciale sau de altă natură; b) să aibă calitatea de asociat, membru în organele de conducere, administrare sau control la societăți civile, societăți comerciale, inclusiv bănci sau alte instituții de credit, societăți de asigurare sau financiare, companii naționale, societăți naționale ori regii autonome; c) să desfășoare activități comerciale, direct sau prin persoane interpuse; d) să aibă calitatea de membru al unui grup de interes economic. **Art. 103.** (1) Magistrății nu se subordonează scopurilor și doctrinelor politice. (2) Magistrății nu pot să facă parte din partide politice ori să desfășoare activități cu caracter politic. (3) Magistrății au obligația ca, în exercitarea atribuțiilor, să se abțină de la exprimarea sau manifestarea convingerilor lor politice. **Art. 104.** Magistrărilor le este interzisă orice manifestare contrară demnității funcției pe care o ocupă ori de natură să afecteze imparțialitatea sau prestigiul acesteia. **Art. 105.** (1) Magistrărilor le este interzis să participe la judecarea unei cauze, în calitate de judecător sau procuror: a) dacă sunt soți sau rude până la gradul IV inclusiv între ei; b) dacă ei, soții sau rudele lor până la gradul IV inclusiv au vreun interes în cauză. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și magistratului care participă, în calitate de judecător sau procuror, la judecarea unei cauze în căile de atac, atunci când soțul sau ruda până la gr. IV inclusiv a magistratului a participat, ca judecător sau procuror, la judecarea în fond a acelei cauze. (3) Disp. alin. (1) și (2) se completează cu prevederile CPC și ale CPP referitoare la incompatibilități, abținere și recuzare. **Art. 106.** (1) Judecătorul care devine avocat nu poate pune concluzii la instanța unde a funcționat, timp de 2 ani de la încetarea calității de judecător. (2) Procurorul care devine avocat nu poate acorda asistență juridică la organele de urmărire penală din localitatea unde a funcționat, timp de 2 ani de la încetarea calității de procuror.

Art. 107. Magistratii au obligația de a aduce de îndată la cunoștința președintelui instanței sau, după caz, a procurorului general în subordinea căruia funcționează orice ingerință în actul de justiție, de natură politică sau economică, din partea unei persoane fizice sau juridice ori a unui grup de persoane. **Art. 108.** (1) Încălcarea dispozițiilor art. 101-105 și 107 constituie abateri disciplinare și se sancționează, în raport cu gravitatea abaterilor, cu: a) suspendarea din funcție pe timp de maximum 6 luni; b) îndepărtarea din magistratură. (2) Sancțiunile disciplinare se aplică de către CSM, potrivit procedurii stabilite în L. nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modif. și compl. ult. (3) Judecătorul sau procurorul sancționat cu îndepărtarea din magistratură nu poate ocupa nici o funcție de specialitate juridică timp de 3 ani. **Art. 109.** (1) Magistratii pot participa la elaborarea de publicații sau studii de specialitate, a unor lucrări literare ori științifice sau la emisiuni audiovizuale, cu excepția celor cu caracter politic. (2) Magistratii pot fi membri ai unor comisii de examinare sau de elaborare a unor proiecte de acte normative, a unor documente interne sau internaționale. **Art. 110.** Disp. art. 101-104, 107 și 109 se aplică în mod corespunzător și judecătorilor Curții Constituționale”.

L. nr. 85/2014 priv. procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014; cu modif. ult.): „**Art. 46.** (...) (2) Dispozițiile art. 42 alin. (1) NCPC privind incompatibilitatea nu sunt aplicabile judecătorului-sindic care pronunță succesiv hotărârî în același dosar, cu excepția situației rejudicării, după anularea hotărârîi în apel”.

Art. 43. Abținerea. (1) Înainte de primul termen de judecată grefierul de ședință va verifica, pe baza dosarului cauzei, dacă judecătorul acesteia se află în vreunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute la art. 41 și, când este cazul, va întocmi un referat corespunzător.

(2) Judecătorul care știe că există un motiv de incompatibilitate în privința sa este obligat să se abțină de la judecarea pricinii.

(3) Declarația de abținere se face în scris de îndată ce judecătorul a cunoscut existența cazului de incompatibilitate sau verbal în ședință, fiind consemnată în încheiere.

Art. 44. Recuzarea. (1) Judecătorul aflat într-o situație de incompatibilitate poate fi recuzat de oricare dintre părți înainte de începerea oricărei dezbateri.

(2) Când motivele de incompatibilitate s-au ivit ori au fost cunoscute de parte doar după începerea dezbaterilor, aceasta trebuie să solicite recuzarea de îndată ce acestea îi sunt cunoscute.

• **DISPOZIȚII CONEXE. O.U.G. nr. 80/2013** priv. taxele judiciare de timbru (M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013; cu modif. ult.): „**Art. 9.** Următoarele cereri formulate în cursul procesului sau în legătură cu un proces se taxează astfel: a) cereri de recuzare în materie civilă – pentru fiecare participant la proces – pentru care se solicită recuzarea – 100 lei;”.

Art. 45. Invocarea incompatibilității absolute. În cazurile prevăzute la art. 41, judecătorul nu poate participa la judecată, chiar dacă nu s-a abținut ori nu a fost recuzat. Neregularitatea poate fi invocată în orice stare a pricinii.

Art. 46. Judecătorii care pot fi recuzați. Pot fi recuzați numai judecătorii care fac parte din completul de judecată căruia pricina i-a fost repartizată pentru soluționare.

Art. 47. Cererea de recuzare. Condiții. (1) Cererea de recuzare se poate face verbal în ședință sau în scris pentru fiecare judecător în parte, arătându-se cazul de incompatibilitate și probele de care partea înțelege să se folosească.

(2) Este inadmisibilă cererea în care se invocă alte motive decât cele prevăzute la art. 41 și 42.

(3) Sunt, de asemenea, inadmisibile cererea de recuzare privitoare la alți judecători decât cei prevăzuți la art. 46, precum și cererea îndreptată împotriva aceluiași judecător pentru același motiv de incompatibilitate.

(4) Nerespectarea condițiilor prezentului articol atrage inadmisibilitatea cererii de recuzare. În acest caz, inadmisibilitatea se constată chiar de completul în fața căruia s-a formulat cererea de recuzare, cu participarea judecătorului recuzat.

• **DISPOZIȚII CONEXE.** *A se vedea art. 9 lit. a) O.U.G. nr. 80/2013 (sub art. 44 NCPC).*

Art. 48. Abținerea judecătorului recuzat. (1) Judecătorul împotriva căruia este formulată o cerere de recuzare poate declara că se abține.

(2) Declarația de abținere se soluționează cu prioritate.

(3) În caz de admitere a declarației de abținere, cererea de recuzare, indiferent de motivul acesteia, va fi respinsă, prin aceeași încheiere, ca rămasă fără obiect.

(4) În cazul în care declarația de abținere se respinge, prin aceeași încheiere instanța se va pronunța și asupra cererii de recuzare.

Art. 49. Starea cauzei până la soluționarea cererii. (1) Până la soluționarea declarației de abținere nu se va face niciun act de procedură în cauză.

(2) Formularea unei cereri de recuzare nu determină suspendarea judecării. Cu toate acestea, pronunțarea soluției în cauză nu poate avea loc decât după soluționarea cererii de recuzare.

Art. 50. Compunerea completului de judecată. (1) Abținerea sau recuzarea se soluționează de un alt complet al instanței respective, în compunerea căruia nu poate intra judecătorul recuzat sau care a declarat că se abține. Dispozițiile art. 47 alin. (4) rămân aplicabile.

(2) Când, din pricina abținerii sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată, cererea se judecă de instanța ierarhic superioară.

Art. 51. Procedura de soluționare a abținerii sau a recuzării. (1) Instanța hotărăște de îndată, în camera de consiliu, fără prezența părților și ascultându-l pe judecătorul recuzat sau care a declarat că se abține, numai dacă apreciază că este necesar. În aceleași condiții, instanța va putea asculta și părțile.

(2) În cazul în care la același termen s-au formulat cereri de recuzare și de abținere pentru motive diferite, acestea vor fi judecate împreună.

(3) Nu se admite interogatoriul ca mijloc de dovadă a motivelor de recuzare.

(4) În cazul admiterii abținerii sau recuzării întemeiate pe dispozițiile art. 42 alin. (1) pct. 11, instanța va stabili care dintre judecătorii nu va lua parte la judecarea pricinii.

(5) Abținerea sau recuzarea se soluționează printr-o încheiere care se pronunță în ședință publică.

(6) Dacă abținerea sau, după caz, recuzarea a fost admisă, judecătorul se va retrage de la judecarea pricinii. În acest caz, încheierea va arăta în ce măsură actele îndeplinite de judecător urmează să fie păstrate.

Art. 52. Procedura de soluționare de către instanța superioară. (1) Instanța superioară învestită cu judecarea abținerii sau recuzării în situația prevăzută la art. 50 alin. (2) va dispune, în caz de admitere a cererii, trimiterea pricinii la o altă instanță de același grad din circumscripția sa.

(2) Dacă cererea este respinsă, pricina se înapoiază instanței inferioare.

Art. 53. Căi de atac. (1) Încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai de părți, odată cu hotărârea prin care s-a soluționat cauza. Când această din urmă

hotărâre este definitivă, încheierea va putea fi atacată cu recurs, la instanța ierarhic superioară, în termen de 5 zile de la comunicarea acestei hotărâri.

(2) Încheierea prin care s-a încuviințat sau s-a respins abținerea, cea prin care s-a încuviințat recuzarea, precum și încheierea prin care s-a respins recuzarea în cazul prevăzut la art. 48 alin. (3) nu sunt supuse niciunei căi de atac.

(3) În cazul prevăzut la alin. (1), dacă instanța de apel constată că recuzarea a fost în mod greșit respinsă, reface toate actele de procedură și, dacă apreciază că este necesar, dovezile administrate la prima instanță. Când instanța de recurs constată că recuzarea a fost greșit respinsă, ea va casa hotărârea, dispunând trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de apel sau, atunci când calea de atac a apelului este suprimată, la prima instanță.

Art. 54. Incompatibilitatea altor participanți. Dispozițiile prezentului capitol se aplică în mod corespunzător și procurorilor, magistraților-asistenți, asistenților judiciari și grefierilor.

• **DISPOZIȚII CONEXE.** *L. nr. 304/2004 priv. organizarea judiciară, rep. (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005; cu modif. ult.): „Art. 111. (...) (2) Dispozițiile legale privind obligațiile, interdicțiile și incompatibilitățile judecătorilor și procurorilor se aplică și asistenților judiciari”.*

Capitolul II Părțile

Art. 55. Enumerare. Sunt părți reclamantul și pârâtul, precum și, în condițiile legii, terțe persoane care intervin voluntar sau forțat în proces.

Secțiunea 1 Folosința și exercițiul drepturilor procedurale

Art. 56. Capacitatea procesuală de folosință. (1) Poate fi parte în judecată orice persoană care are folosința drepturilor civile.

(2) Cu toate acestea, pot sta în judecată asociațiile, societățile sau alte entități fără personalitate juridică, dacă sunt constituite potrivit legii.

(3) Lipsa capacității procesuale de folosință poate fi invocată în orice stare a procesului. Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are capacitate de folosință sunt lovite de nulitate absolută.

• **RIL.** *A se vedea Dec. ICCJ nr. 2/2016 (sub art. 32 NCPC).*

Art. 57. Capacitatea procesuală de exercițiu. (1) Cel care are calitatea de parte își poate exercita drepturile procedurale în nume propriu sau prin reprezentant, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel.

(2) Partea care nu are exercițiul drepturilor procedurale nu poate sta în judecată decât dacă este reprezentată, asistată ori autorizată în condițiile prevăzute de legile sau, după caz, de statutele care îi reglementează capacitatea ori modul de organizare.

(3) Lipsa capacității de exercițiu a drepturilor procedurale poate fi invocată în orice stare a procesului.

(4) Actele de procedură îndeplinite de cel care nu are exercițiul drepturilor procedurale sunt anulabile. Reprezentantul sau ocrotitorul legal al acestuia va putea însă confirma toate sau numai o parte din aceste acte.

(5) Când instanța constată că actul de procedură a fost îndeplinit de o parte lipsită de capacitate de exercițiu va acorda un termen pentru confirmarea lui. Dacă actul nu este confirmat, se va dispune anularea lui.

(6) Dispozițiile alin. (5) se aplică în mod corespunzător și persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă.

Art. 58. Curatela specială. (1) În caz de urgență, dacă persoana fizică lipsită de capacitatea de exercițiu a drepturilor civile nu are reprezentant legal, instanța, la cererea părții interesate, va numi un curator special, care să o reprezinte până la numirea reprezentantului legal, potrivit legii. De asemenea, instanța va numi un curator special în caz de conflict de interese între reprezentantul legal și cel reprezentat sau când o persoană juridică ori o entitate dintre cele prevăzute la art. 56 alin. (2), chemată să stea în judecată, nu are reprezentant.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și persoanelor cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(3) Numirea acestor curatori se va face de instanța care judecă procesul, dintre avocații anume desemnați în acest scop de barou pentru fiecare instanță judecătorească. Curatorul special are toate drepturile și obligațiile prevăzute de lege pentru reprezentantul legal.

(4) Remunerarea provizorie a curatorului astfel numit se fixează de instanță, prin încheiere, stabilindu-se totodată și modalitatea de plată. La cererea curatorului, odată cu încetarea calității sale, ținându-se seama de activitatea desfășurată, remunerația va putea fi majorată.

Secțiunea a 2-a **Persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte**

Art. 59. Condiții de existență. Mai multe persoane pot fi împreună reclamante sau pârâte dacă obiectul procesului este un drept ori o obligație comună, dacă drepturile sau obligațiile lor au aceeași cauză ori dacă între ele există o strânsă legătură.

Art. 60. Regimul juridic al coparticipării procesuale. (1) Actele de procedură, apărările și concluziile unuia dintre reclamanți sau pârâți nu le pot profita celorlalți și nici nu îi pot prejudicia.

(2) Cu toate acestea, dacă prin natura raportului juridic sau în temeiul unei dispoziții a legii, efectele hotărârii se întind asupra tuturor reclamanților ori pârâților, actele de procedură îndeplinite numai de unii dintre ei sau termenele încuviințate numai unora dintre ei pentru îndeplinirea actelor de procedură profită și celorlalți. Când actele de procedură ale unora sunt potrivnice celor făcute de ceilalți, se va ține seama de actele cele mai favorabile.

(3) Reclamanții sau pârâții care nu s-au înfățișat ori nu au îndeplinit un act de procedură în termen vor continua totuși să fie citați, dacă, potrivit legii, nu au termenul în cunoștință. Dispozițiile art. 202 sunt aplicabile.

Secțiunea a 3-a **Alte persoane care pot lua parte la judecată**

§1. Intervenția voluntară

Art. 61. Forme. (1) Oricine are interes poate interveni într-un proces care se judecă între părțile originare.

(2) Intervenția este principală, când intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecății sau un drept strâns legat de acesta.

(3) Intervenția este accesorie, când sprijină numai apărarea uneia dintre părți.

Art. 62. Intervenția principală. (1) Cererea de intervenție principală va fi făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată.

(2) Cererea poate fi făcută numai în fața primei instanțe, înainte de închiderea dezbaterilor în fond.

(3) Cu acordul expres al părților, intervenția principală se poate face și în instanța de apel.

Art. 63. Intervenția accesorie. (1) Cererea de intervenție accesorie va fi făcută în scris și va cuprinde elementele prevăzute la art. 148 alin. (1), care se va aplica în mod corespunzător.

(2) Intervenția accesorie poate fi făcută până la închiderea dezbaterilor, în tot cursul judecării, chiar și în căile extraordinare de atac.

Art. 64. Procedura de judecată. Căi de atac. (1) Instanța va comunica părților cererea de intervenție și copii de pe înscrisurile care o însoțesc.

(2) După ascultarea intervenientului și a părților, instanța se va pronunța asupra admisibilității în principiu a intervenției, printr-o încheiere motivată.

(3) Încheierea de admitere în principiu nu se poate ataca decât odată cu fondul.

(4) Încheierea de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenție poate fi atacată în termen de 5 zile, care curge de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru partea lipsă. Calea de atac este numai apelul, dacă încheierea a fost dată în prima instanță, respectiv numai recursul la instanța ierarhic superioară, în cazul în care încheierea a fost pronunțată în apel. Dosarul se înaintează, în copie certificată pentru conformitate cu originalul, instanței competente să soluționeze calea de atac în 24 de ore de la expirarea termenului. Întâmpinarea nu este obligatorie. Apelul sau, după caz, recursul se judecă în termen de cel mult 10 zile de la înregistrare. Judecarea cererii principale se suspendă până la soluționarea căii de atac exercitate împotriva încheierii de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenție.

Art. 65. Situația intervenientului. (1) Intervenientul devine parte în proces numai după admiterea în principiu a cererii sale.

(2) Intervenientul va prelua procedura în starea în care se află în momentul admiterii intervenției, dar va putea solicita administrarea de probe prin cererea de intervenție sau cel mai târziu până la primul termen de judecată ulterior admiterii cererii de intervenție. Actele de procedură ulterioare vor fi îndeplinite și față de el.

(3) În cazul intervenției principale, după admiterea în principiu, instanța va stabili un termen în care trebuie depusă întâmpinarea.

Art. 66. Judecarea cererii de intervenție principală. (1) Intervenția principală se judecă odată cu cererea principală.

(2) Când judecarea cererii principale ar fi întârziată prin cererea de intervenție, instanța poate dispune disjungerea ei pentru a fi judecată separat, în afară de cazul în care intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, însuși dreptul dedus judecării. În caz de disjungere, instanța rămâne în toate cazurile competentă să soluționeze cererea de intervenție.

(3) Nu se va dispune disjungerea nici atunci când judecarea cererii de intervenție ar fi întârziată de cererea principală.

(4) Intervenția principală va fi judecată chiar dacă judecarea cererii principale s-a stins prin unul dintre modurile prevăzute de lege.

Art. 67. Judecarea cererii de intervenție accesorie. (1) Judecarea cererii de intervenție accesorie nu poate fi disjunctă de judecarea cererii principale, iar instanța este obligată să se pronunțe asupra acesteia prin aceeași hotărâre, odată cu fondul.

(2) Intervenientul accesoriu poate să săvârșească numai actele de procedură care nu contravin interesului părții în favoarea căreia a intervenit.

(3) După admiterea în principiu, intervenientul accesoriu poate să renunțe la judecarea cererii de intervenție doar cu acordul părții pentru care a intervenit.

(4) Calea de atac exercitată de intervenientul accesoriu se socotește neavenită dacă partea pentru care a intervenit nu a exercitat calea de atac, a renunțat la calea de atac exercitată ori aceasta a fost anulată, perimată sau respinsă fără a fi cercetată în fond.

§2. Intervenția forțată

I. Chemarea în judecată a altei persoane

Art. 68. Formularea cererii. Termene. (1) Oricare dintre părți poate să cheme în judecată o altă persoană care ar putea să pretindă, pe calea unei cereri separate, aceleași drepturi ca și reclamantul.

(2) Cererea făcută de reclamant sau de intervenientul principal se va depune cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanțe.

(3) Cererea făcută de pârât se va depune în termenul prevăzut pentru depunerea întâmpinării înaintea primei instanțe, iar dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 69. Comunicarea cererii. (1) Cererea va fi motivată și, împreună cu înscrisurile care o însoțesc, se va comunica atât celui chemat în judecată, cât și părții potrivnice.

(2) La exemplarul cererii destinat terțului se vor alătura copii de pe cererea de chemare în judecată, întâmpinare și de pe înscrisurile de la dosar.

(3) Dispozițiile art. 64 și 65 se aplică în mod corespunzător.

Art. 70. Poziția terțului în proces. Cel chemat în judecată dobândește poziția procesuală de reclamant, iar hotărârea își produce efectele și în privința sa.

Art. 71. Scoaterea pârâtului din proces. (1) În cazul prevăzut la art. 70, când pârâtul, chemat în judecată pentru o datorie bănească, recunoaște datoria și declară că vrea să o execute față de cel căruia îi va fi stabilit dreptul pe cale judecătorească, el va fi scos din proces, dacă a consemnat la dispoziția instanței suma datorată.

(2) Tot astfel, pârâtul, chemat în judecată pentru predarea unui bun sau a folosinței acestuia, va fi scos din proces dacă declară că va preda bunul celui al cărui drept va fi stabilit prin hotărâre judecătorească. Bunul în litigiu va fi pus sub sechestru judiciar de către instanța investită cu judecarea cauzei, dispozițiile art. 972 și următoarele fiind aplicabile.

(3) În aceste cazuri, judecata va continua numai între reclamant și terțul chemat în judecată. Hotărârea se va comunica și pârâtului, căruia îi este opozabilă.

II. Chemarea în garanție

Art. 72. Condiții. (1) Partea interesată poate să cheme în garanție o terță persoană, împotriva căreia ar putea să se îndrepte cu o cerere separată în garanție sau în despăgubiri.

(2) În aceleași condiții, cel chemat în garanție poate să cheme în garanție o altă persoană.

Art. 73. Formularea cererii. Termene. (1) Cererea va fi făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată.

(2) Cererea făcută de reclamant sau de intervenientul principal se va depune cel mai târziu până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanțe.

(3) Cererea făcută de pârât se va depune în termenul prevăzut pentru depunerea întâmpinării înaintea primei instanțe, iar dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 74. Procedura de judecată. (1) Instanța va comunica celui chemat în garanție cererea și copii de pe înscrisurile ce o însoțesc, precum și copii de pe cererea de chemare în judecată, întâmpinare și de pe înscrisurile de la dosar.

(2) Dispozițiile art. 64 și art. 65 alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător.

(3) În termenul stabilit potrivit art. 65 alin. (3), cel chemat în garanție trebuie să depună întâmpinare și poate să formuleze cererea prevăzută la art. 72 alin. (2).

(4) Cererea de chemare în garanție se judecă odată cu cererea principală. Cu toate acestea, dacă judecarea cererii principale ar fi întârziată prin cererea de chemare în garanție, instanța poate dispune disjungerea ei pentru a o judeca separat. În acest din urmă caz, judecarea cererii de chemare în garanție va fi suspendată până la soluționarea cererii principale.

III. Arătarea titularului dreptului

Art. 75. Condiții. Pârâtul care deține un bun pentru altul sau care exercită în numele altuia un drept asupra unui lucru va putea arăta pe acela în numele căruia deține lucrul sau exercită dreptul, dacă a fost chemat în judecată de o persoană care pretinde un drept real asupra lucrului.

Art. 76. Formularea cererii. Termen. Cererea va fi motivată și se va depune înaintea primei instanțe în termenul prevăzut de lege pentru depunerea întâmpinării. Dacă întâmpinarea nu este obligatorie, cererea se poate face cel mai târziu la primul termen de judecată.

Art. 77. Procedura de judecată. (1) Cererea, împreună cu înscrisurile care o însoțesc și o copie de pe cererea de chemare în judecată, de pe întâmpinare și de pe înscrisurile de la dosar, va fi comunicată celui arătat ca titular al dreptului.

(2) Dispozițiile art. 64 și 65 se aplică în mod corespunzător.

(3) Dacă acela arătat ca titular al dreptului recunoaște susținerile pârâtului și reclamantul consimte, el va lua locul pârâtului, care va fi scos din proces.

(4) Dacă reclamantul nu este de acord cu înlocuirea sau când cel arătat ca titular nu se înfățișează sau contestă cele susținute de pârât, terțul dobândește calitatea de intervenient principal, dispozițiile art. 62 și art. 64-66 aplicându-se în mod corespunzător.

IV. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane

Art. 78. Condiții. Termen. (1) În cazurile expres prevăzute de lege, precum și în procedura necontencioasă, judecătorul va dispune din oficiu introducerea în cauză a altor persoane, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(2) În materie contencioasă, când raportul juridic dedus judecății o impune, judecătorul va pune în discuția părților necesitatea introducerii în cauză a altor persoane. Dacă niciuna dintre părți nu solicită introducerea în cauză a terțului, iar judecătorul apreciază că pricina nu poate fi soluționată fără participarea terțului, va respinge cererea, fără a se pronunța pe fond.

(3) Introducerea în cauză va fi dispusă, prin încheiere, până la terminarea cercetării procesului înaintea primei instanțe.

(4) Când necesitatea introducerii în cauză a altor persoane este constatată cu ocazia deliberării, instanța va repune cauza pe rol, dispunând citarea părților.

(5) Hotărârea prin care cererea a fost respinsă în condițiile alin. (2) este supusă numai apelului.

Art. 79. Procedura de judecată. (1) Cel introdus în proces va fi citat, odată cu citația comunicându-i-se, în copie, și încheierea prevăzută la art. 78 alin. (3), cererea de chemare în judecată, întâmpinarea, precum și înscrisurile anexate acestora. Prin citație i se va comunica și termenul până la care va putea să arate excepțiile, dovezile și celelalte mijloace de apărare de care înțelege să se folosească; termenul nu va putea fi mai lung decât termenul de judecată acordat în cauză.

(2) El va lua procedura în starea în care se află în momentul introducerii în proces. Instanța, la cererea celui introdus în proces, va putea dispune readministrarea probelor sau administrarea de noi probe. Actele de procedură ulterioare vor fi îndeplinite și față de acesta.

Secțiunea a 4-a Reprezentarea părților în judecată

§1. Dispoziții generale

Art. 80. Formele reprezentării. (1) Părțile pot să exercite drepturile procedurale personal sau prin reprezentant. Reprezentarea poate fi legală, convențională sau judiciară.

(2) Persoanele fizice lipsite de capacitate de exercițiu vor sta în judecată prin reprezentant legal.

(3) Părțile pot să stea în judecată printr-un reprezentant ales, în condițiile legii, cu excepția cazului în care legea impune prezența lor personală în fața instanței.

(4) Când legea prevede sau când circumstanțele cauzei o impun pentru a se asigura dreptul la un proces echitabil, judecătorul poate numi pentru oricare parte din proces un reprezentant în condițiile art. 58 alin. (3), arătând în încheiere limitele și durata reprezentării.

(5) Când dreptul de reprezentare izvorăște din lege sau dintr-o hotărâre judecătorească, asistarea reprezentantului de către un avocat nu este obligatorie. Dispozițiile art. 83 alin. (3) și art. 84 alin. (2) sunt aplicabile.

Art. 81. Limitele reprezentării. Continuarea judecării procesului. (1) Renunțarea la judecată sau la dreptul dedus judecării, achiesarea la hotărârea pronunțată, încheierea unei tranzacții, precum și orice alte acte procedurale de dispoziție nu se pot face de reprezentant decât în baza unui mandat special ori cu încuviințarea prealabilă a instanței sau a autorității administrative competente.

(2) Actele procedurale de dispoziție prevăzute la alin. (1), făcute în orice proces de reprezentanții minorilor, ai persoanelor puse sub interdicție și ai dispăruților, nu vor împiedica judecarea cauzei, dacă instanța apreciază că ele nu sunt în interesul acestor persoane.

Art. 82. Lipsa dovezii calității de reprezentant. (1) Când instanța constată lipsa dovezii calității de reprezentant a celui care a acționat în numele părții, va da un termen scurt pentru acoperirea lipsurilor. Dacă acestea nu se acoperă, cererea va fi anulată.

(2) Excepția lipsei dovezii calității de reprezentant înaintea primei instanțe nu poate fi invocată pentru prima oară în calea de atac.

§2. Dispoziții speciale privind reprezentarea convențională

Art. 83. Reprezentarea convențională a persoanelor fizice. (1) În fața primei instanțe, precum și în apel, persoanele fizice pot fi reprezentate de către avocat sau alt

mandatar. Dacă mandatul este dat unei alte persoane decât unui avocat, mandatarul nu poate pune concluzii asupra excepțiilor procesuale și asupra fondului decât prin avocat, atât în etapa cercetării procesului, cât și în etapa dezbaterilor.

(2) În cazul în care mandatarul persoanei fizice este soț sau o rudă până la gradul al doilea inclusiv, acesta poate pune concluzii în fața oricărei instanțe, fără să fie asistat de avocat, dacă este licențiat în drept.

(3) La redactarea cererii și a motivelor de recurs, precum și în exercitarea și susținerea recursului, persoanele fizice vor fi asistate și, după caz, reprezentate, sub sancțiunea nulității, numai de către un avocat, în condițiile legii, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 13 alin. (2).

(4) În cazul contestației în anulare și al revizuirii, dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător.

- **NECONSTITUȚIONALITATE.** *A se vedea D.C.C. nr. 462/2014 (sub art. 13 NCPC).*

Art. 84. Reprezentarea convențională a persoanelor juridice. (1) Persoanele juridice pot fi reprezentate convențional în fața instanțelor de judecată numai prin consilier juridic sau avocat, în condițiile legii.

(2) La redactarea cererii și a motivelor de recurs, precum și în exercitarea și susținerea recursului, persoanele juridice vor fi asistate și, după caz, reprezentate, sub sancțiunea nulității, numai de către un avocat sau consilier juridic, în condițiile legii.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător și entităților arătate la art. 56 alin. (2).

- **NECONSTITUȚIONALITATE.** *A se vedea D.C.C. nr. 485/2015 (sub art. 13 NCPC).*

- **HP. Dec. ICCJ (Complet DCD) nr. 9/2016 (M. Of. nr. 400 din 26 mai 2016):** „În interpret. și aplic. disp. art. 84 alin. (1) NCPC, cererea de chemare în judecată și reprezentarea convențională a persoanei juridice în fața instanțelor de judecată nu se pot face prin mandatar persoană juridică, nici prin consilierul juridic sau avocatul acesteia din urmă”.

- **DEROGARE. L. concurenței nr. 21/1996, rep. (M. Of. nr. 153 din 29 februarie 2016):** „Art. 21. (...) (5) Activitatea inspectorilor de concurență cu studii juridice care exercită atribuții de reprezentare a intereselor autorității în fața instanțelor de judecată, prin derogare de la prev. art. 84 alin. (1) NCPC, rep., cu modif. ult., constituie vechime în specialitate juridică și este asimilată vechimii în munca juridică desfășurată de consilierul juridic, potrivit prev. art. 7 L. nr. 514/2003 priv. organiz. și exercit. profesiei de consilier juridic, cu compl. ult.”.

Art. 85. Forma mandatului. (1) Împuternicirea de a reprezenta o persoană fizică dată mandatarului care nu are calitatea de avocat se dovedește prin înscris autentic.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), dreptul de reprezentare mai poate fi dat și prin declarație verbală, făcută în instanță și consemnată în încheierea de ședință, cu arătarea limitelor și a duratei reprezentării.

(3) Împuternicirea de a reprezenta o persoană fizică sau persoană juridică dată unui avocat ori consilier juridic se dovedește prin înscris, potrivit legilor de organizare și exercitare a profesiei.

Art. 86. Mandatul general. Mandatarul cu procură generală poate să reprezinte în judecată pe mandant, numai dacă acest drept i-a fost dat anume. Dacă cel care a dat procură generală nu are domiciliu și nici reședință în țară sau dacă procura este dată unui prepus, dreptul de reprezentare în judecată se presupune dat.

Art. 87. Conținutul mandatului. (1) Mandatul este presupus dat pentru toate actele procesuale îndeplinite în fața aceleiași instanțe; el poate fi însă restrâns, în mod expres, la anumite acte.